

POSTANOWIENIE

Dnia 21 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wojciechowski

w sprawie wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej prokuratora Prokuratury Rejonowej w W. A. Z.

po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej

w dniu 21 listopada 2023 r.

na posiedzeniu bez udziału stron

wniosku obrońcy obwinionego adw. I. B. z dnia 18 października 2023 r.

w przedmiocie zasądzenia kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu

postanowił:

przyznać ze Skarbu Państwa obrońcy z urzędu obwinionego prokuratora A. Z. – adw. I. B. – wynagrodzenie w wysokości 1800,00 zł (jeden tysiąc osiemset złotych zero groszy) w tym 23% podatku VAT od tej kwoty, z tytułu wynagrodzenia za obronę z urzędu obwinionego A. Z. w postępowaniu dyscyplinarnym oraz w postępowaniu przed Sądem Najwyższym.

UZASADNIENIE

W niniejszej sprawie dyscyplinarnej, adw. I. B. została wyznaczona obrońcą z urzędu obwinionego prokuratora A. Z. i brała udział w postępowaniu dyscyplinarnym oraz w postępowaniu przed Sądem Najwyższym (k. 1096, tom VI – zarządzenie w przedmiocie wyznaczenia obrońcy).

W dniu 18 października 2023 r., na rozprawie głównej, adw. I. B. złożyła wniosek o zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu

obwinionemu prokuratorowi A. Z., oświadczając, że nie zostały one uiszczone ani w całości lub w części (k. 2227, tom XI – protokół rozprawy głównej).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek obrońcy z urzędu obwinionego zasługiwał na uwzględnienie.

Zgodnie z § 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2019 r. poz. 18, ze zm.) wniosek o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej zawiera oświadczenie, że opłata nie została zapłacona w całości lub w części. W ocenie Sądu Najwyższego z przepisu tego wynika, że przyznanie kosztów takiej pomocy prawnej udzielonej w postępowaniu dyscyplinarnym w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej jest możliwe tylko po złożeniu przez adwokata z urzędu wniosku o przyznanie takich kosztów. W aktach sprawy, w protokole rozprawy z dnia 18 października 2023 r. taki wniosek adw. I. B. się znajduje.

Zgodnie z treścią art. 618 § 1 pkt 11 k.p.k. wydatki Skarbu Państwa obejmują w szczególności wypłaty dokonane z tytułu nieopłaconej przez strony pomocy prawnej udzielonej z urzędu przez adwokatów lub radców prawnych.

Z kolei, zgodnie z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2019 r. poz. 18, ze zm.) koszty nieopłaconej pomocy prawnej ponoszone przez Skarb Państwa obejmują opłatę ustaloną zgodnie z przepisami niniejszego rozporządzenia. Opłatę ustala się w wysokości określonej w rozdziałach 2-4 niniejszego rozporządzenia, przy czym nie może ona przekraczać wartości przedmiotu sprawy (§ 4 ust. 1). Ustalenie opłaty w wysokości wyższej niż określona w ust. 1, a nieprzekraczającej 150% opłat określonych w rozdziałach 2-4 niniejszego rozporządzenia, następuje z uwzględnieniem: nakładu pracy adwokata, w szczególności czasu poświęconego na przygotowanie się do prowadzenia sprawy, liczby stawień w sądzie, w tym na rozprawach i posiedzeniach, czynności podjętych w sprawie, w tym czynności podjętych w celu polubownego

rozwiązania sporu, również przed wniesieniem pozwu; wartości przedmiotu sprawy; wkładu adwokata w przyczynienie się do wyjaśnienia okoliczności faktycznych, jak również do wyjaśnienia i rozstrzygnięcia istotnych zagadnień prawnych budzących wątpliwości w orzecznictwie i doktrynie; stopnia zawiłości sprawy, w szczególności trybu i czasu prowadzenia sprawy, obszerności zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności dopuszczenia i przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego lub biegłych sądowych, dowodu z zeznań świadków, dowodu z dokumentów o znacznym stopniu skomplikowania i obszerności (§ 4 ust. 2). Opłatę, o której mowa w ust. 1 i 2, podwyższa się o kwotę podatku od towarów i usług wyliczoną według stawki podatku obowiązującej dla tego rodzaju czynności na podstawie przepisów o podatku od towarów i usług (§ 4 ust. 3).

Według rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2019 r. poz. 18, ze zm.) opłata za obronę w sprawie objętej śledztwem (stosowana odpowiednio w postępowaniu dyscyplinarnym) wynosi 300 zł (§ 17 ust. 1 pkt 2), a opłata za obronę przed Sądem Najwyższym wynosi 600 zł (§ 17 ust. 2 pkt 6). Z kolei według rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie te same opłaty wynoszą 600 zł za obronę w sprawie objętej w śledztwie (§ 11 ust. 1 pkt 2) oraz 1200 zł za obronę przed Sądem Najwyższym (§ 11 ust. 2 pkt 6).

Natomiast, zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 kwietnia 2020 r. w sprawie SK 66/19 - **§ 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. poz. 1801) jest niezgodny z art. 64 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 zdanie drugie i art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.** Trybunał Konstytucyjny uznał, że w/w przepis jest sprzeczny z konstytucyjną zasadą ochrony praw majątkowych, gdyż w sposób nieproporcjonalny zawęża kryteria ustawowe warunkujące uzyskanie wynagrodzenia (narusza upoważnienie ustawowe) – mimo milczenia ustawodawcy w tym przedmiocie, **pogarsza sytuację adwokatów świadczących**

pomoc prawną z urzędu. Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, adwokaci stanowią grupę podmiotów podobnych, posiadających - w zakresie prawa do wynagrodzenia - wspólną cechę istotną w rozumieniu art. 64 ust. 2 Konstytucji, a więc także w rozumieniu art. 32 ust. 1 Konstytucji. Całą tę grupę charakteryzuje to, że jedynym przedmiotem działalności palestry jest świadczenie profesjonalnej pomocy prawnej osobom fizycznym, osobom prawnym oraz innym podmiotom określonym w ustawie. Pomoc ta - co do zasady - świadczona jest w ramach wyboru: to adwokat i jego potencjalny klient ustalają warunki reprezentacji. Niemniej jednak adwokat w określonych sytuacjach zostać może zobowiązany przez państwo do świadczenia pomocy prawnej z urzędu wobec osób, które nie są w stanie ponieść kosztów pomocy prawnej. W obu przypadkach adwokat zobligowany jest do dochowania jak największej staranności w wykonywaniu swoich obowiązków i dbania o interesy klienta. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego nie ulega wątpliwości, że w sprawach wymagających profesjonalnej wiedzy prawnej **prawidłowe wykonywanie obowiązków przez adwokata (niezależnie od tego, czy jest to pełnomocnik z wyboru czy z urzędu) wymaga niejednokrotnie dużego nakładu pracy.** Poza ściśle określonymi w prawie przypadkami, adwokat nie może uchylić się od wykonania zleconych mu obowiązków jako pełnomocnik z urzędu - w przeciwieństwie do adwokata działającego jako pełnomocnik z wyboru, który może odmówić podjęcia się reprezentacji prawnej potencjalnego klienta. W przypadku adwokatów działających jako pełnomocnicy z urzędu łączyć się to może bez wątpienia z określonym uszczerbkiem w ich substancji majątkowej; w przeciwieństwie bowiem do pełnomocników z wyboru nie mogą oni otrzymać wynagrodzenia „z góry” ani w całości, ani w części zaliczkowej, co oznacza, że do zakończenia postępowania w danej instancji de facto świadczą pomoc prawną za darmo. **Kwestionowany w niniejszej sprawie przepis jest wyrazem tego, że normodawca - właśnie przez zastosowanie arbitralnego (i nie zawartego w delegacji ustawowej) kryterium - sprawił, że prawo do uzyskania przez adwokata, będącego pełnomocnikiem z urzędu, wynagrodzenia w pełnej wysokości zostało w istocie wyłączone.**

Sąd podziela również stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w postanowieniu z dnia 7 stycznia 2021r. w sprawie I CSK 598/20, iż: „analiza statusu adwokatów i radców prawnych oraz ich roli w postępowaniu, w którym występują jako podmioty powołane i zobowiązane do zastępstwa prawnego, prowadzi do uznania, że różnicowanie ich wynagrodzenia, tj. obniżenie pełnomocnikom z urzędu wynagrodzenia, które otrzymaliby, gdyby występowali w sprawie jako pełnomocnicy z wyboru, nie ma konstytucyjnego uzasadnienia”.

Adwokat I. B. została wyznaczona obrońcą z urzędu obwinionego prokuratora A. Z. i brała udział w postępowaniu dyscyplinarnym oraz w postępowaniu przed Sądem Najwyższym.

Mając na uwadze powyższe orzecznictwo, koszty w kwocie 1800 złotych zasądzono na podstawie art. 618 § 1 pkt 11 k.p.k. w zw. z § 1 pkt 1 w zw. § 11 ust. 1 pkt 2, ust. 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm.) oraz § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2019 r. poz. 18, ze zm.), z uwzględnieniem rozproszonej kontroli konstytucyjności przepisu § 2 pkt 1 w zw. z § 4 ust. 1 w zw. z § 17 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2019 r. poz. 18, ze zm.), w zakresie w jakim przepisy różnicują wynagrodzenie obrońcy wyznaczonego z urzędu.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji.

[M. T.]

[ms]

